

STEFAN LEONHARDT

ur. 1931; Pawłów

Miejsce i czas wydarzeń	Pawłów, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	Pawłów, Rosja, okres popowstaniowy, dwudziestolecie międzywojenne, dziadek, Jan Legaszewski, Kolej Nadwiślańska, budowa linii kolejowej, dom rodzinny, sąsiedzi, Ryszard Kapuściński, ojciec, Stanisław Leonhardt, matka, Barbara Leonhardt, budowa domu, nowy dom, śmierć dziadka

Dom rodzinny

Dziadek od strony matki, Jan Legaszewski, był pracownikiem budowy Kolei Nadwiślańskiej, która w 1874 roku została uruchomiona w celu połączenia Lublina z Kijowem. Tak się zdarzyło, że na trasie Lublin – Kijów wypadał Pawłów, oddalony od budujących się torów o niecały kilometr. I dziadek Legaszewski pracował przy tym dziele uruchomienia magistrali kolejowej. Po zakończeniu budowy został zatrudniony na stacji Rejowiec w charakterze młodszego, a później starszego referendarza, to jest taki kierownik administracyjny dworca, stacji i tak dalej. Jednocześnie miał żonę i dom w Pawłowie, czyli kilometr od miejsca pracy.

Dzisiaj to jest ulica Kościelna, naprzeciwko wejścia i ogrodzenia kościoła. Dom był duży, rodzina była dość zamożna. Dziadek zarabiał właściwą pensję i mógł go sobie wybudować. Był wybudowany z bali sześciocalowych, z naszych pawłowskich lasów, nakryty gontem, duży, dwudzielny dom z zapleczem gospodarskim w postaci stodoły, obory i dużego podwórza.

Bezpośrednimi sąsiadami była rodzina Pietryckich, emigrantów z carskiej Rosji, oraz rodzina Ciechomskich, bardzo ciekawa rodzina, związana nawet z Ryszardem Kapuścińskim, który mieszkał tam jako dziecko. Z drugiej strony przez miedzę na wschód mieliśmy rodzinę Wanarskich i Zduńczuków. Te wszystkie domy znajdowały się mniej więcej na ulicy Kościelnej, z uwagi na to, że była to ulica pryncypalna, szersza, wybrukowana kocimi łbami. Była ona połączona z główną szosą, łączącą trakt z cementownią, z traktem Chełm – Lublin, więc jak ludzie schodzili się z okolicznych wiosek na mszę w kościele – parafia obejmowała ponad dwadzieścia wsi w tym czasie – zawsze przechodzili koło domu Legaszewskich. Chodzili i wstępowali do dziadka.

Był taki zwyczaj, że ludzie, chodząc w lecie do kościoła, oszczędzali na butach, więc

nosili kamasze zawiązane na kiju, a szli boso, ale przed wejściem do kościoła trzeba było umyć nogi i wstępowali do Pietryckich czy Legaszewskich, Leonhardtów czy Wanarskich, gdzie była studnia i koryto, i myli sobie nogi. Następnie nakładali te buty najczęściej na przybość, czyli na gołą stopę, bez skarpetki, bez onucy i szli do kościoła, bo do kościoła nie wypadało chodzić boso. Tak robili i kobiety, i mężczyźni, dzieci i starzy. Do kościoła szło się gromadnie, cała rodzina trzymała się za ręce. Jak wychodzili z kościoła albo jak było gorąco, to babcia zawsze wystawiała wiadro zimnej, źródlanej, studziennej wody, ale to była bardzo dobra woda, był kubek i każdy mógł się napić, co dzisiaj jest w ogóle niespotykane, ponieważ dzisiaj prowadzimy inny tryb życia.

Ojcu wywierały sprawy socjalistycznej rewolucji, jak sam zobaczył, co tam się dzieje, co znaczy rewolucja, zbrodnie, te wszystkie wydarzenia i skupił się na pracy. Był energiczny, silny, zdrowy i – jak Polak dzisiaj – wszystko umiał zrobić. Był bednarzem, ale i stolarzem, kowalem, wszystkim. Mama dodatkowo szyła, była szwaczką, to jeszcze podczas wojny był fach niezwykle pożądanym. Dzięki temu, mimo ciężkiej zawieruchy rewolucyjnej, tej rodzinie dobrze się powodziło i nawet zrobili duże pieniądze.

Na skutek tego, że ktoś im źle powiedział, wymienili te pieniądze na tak zwane kierenki – w Rosji powstał rząd Kiereńskiego, który wycofał złoto, bo złoto było w obrocie pieniężnym i dał papier, wszyscy się zachwycili tym papierem i ojciec wymienił ze dwie walizki na te papiery, a później sobie wyklejał nimi szafę, ot tak, dla zabawy. Wszystkie pieniądze stracili, niemniej jednak część pieniędzy, biżuterię i złote ruble dzieci przewiozły w trzewikach, w majtkach, w koszulach, bo dzieci na ogół na granicy nie kontrolowano.

Dom ogólnie duży, ale zrujnowany wojną, zaniedbany i jak ta rodzina Leonhardtów przyjechała [z Rosji], to praktycznie nie było gdzie mieszkać, bo była czwórka dzieci. W związku z tym, rodzina w składzie: dziadek, babcia i rodzina Leonhardtów, a także dwóch braci Legaszewskich, którzy już byli w Lublinie, postanowili, że będą budowali nowy dom dla większej rodziny, na podstawie tego, a w międzyczasie pójdą w komorne. Jak ktoś był komornikiem w tym czasie, to znaczyło, że był człowiekiem, który nie miał domu i musiał mieszkać w komornym, to był taki niższy stopień życia w danej społeczności.

Poszli mieszkać do znajomych z rodziny Zduńczuków, tam mieszkali przez 3-4 lata, jednocześnie rozebrali stary dom i z pieniędzy dziadka, z jego pracy na stacji w Rejowcu budowali nowy, piękny dom z bali pięciocalowych z naszych pawłowskich lasów, kryty gontem, z warsztatem i całymi nowymi zabudowaniami. Wybudowali piękny dom przy ulicy Kościelnej, w którym razem zamieszkali. Ten dom później stał się bazą naszej rodziny.

Dziadek umarł w 1924 roku, całkiem przypadkowo: zadławił się zupą... Nie było czasu na ratunek i po prostu zadławił się. Później już nasza rodzina zarządzała całą tą posiadłością i tak dotrwali do 1939 roku, kiedy to się spaliło.

Data i miejsce nagrania	2009-10-14, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Elżbieta Zasempa
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"